

Rahatarkuse kursus III kooliastmele

Stiina Kütt

Rahatarkuse kursus III kooliastmele koosneb 35 tunnist ning on võimalik läbi viia kas huviringi või valikkursusena. Kursus koosneb järgnevatest õpimoodulitest:

1. Raha ja rahatarkus
2. Sissetulek ja töökoht
3. Eelarve ja raha haldamine
4. Tark säästmine ja kulutamine
5. Investeerimise alused
6. Ettevõtlikuna maailma.

Õppetöö läbi viimisel on olulisel kohal aktiivõppemeetodid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, meeskonnatöö projektid, õppekäigud, külastused ja kohtumised ning heategevuslik tegevus kodukohas.

Kursuse eesmärk on tõsta õpilaste finantskirjaoskust ning arendada pädevusi, mis aitavad neil teha teadlikke ja vastutustundlikke otsuseid ning hallata raha igapäevaelus.

	Teema	Metoodika ja õppesisu
1. moodul: Raha ja rahatarkus		
1. tund	Mis on raha?	• Raha määratlus ja ajalugu.• Raha liigid (mündid, rahatähed, digitaalne raha).• Kuidas raha luuakse ja kasutatakse• https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-

	Teema	Metoodika ja õppesisu
		me-more/html/what_is_money.et.html • How it's made: money printing https://www.youtube.com/watch?v=LNVQuwypHc4 • Isikliku rahatähe kujundamine.
2. tund	Raha roll ühiskonnas	• Kuidas raha liigub majanduses • Pakkumine ja nõudlus • Majandusringluse läbimäng ühe toote näidisel • JA tööleht: majandusringluse toimimine küpsisefirma näitel. • Majandus ja ettevõtlus flashcards: https://quizlet.com/720899464/flashcards
3. tund	Kuidas olla rahatark?	• Rahatarkuse tähtsus indiviidile, perekonnale, ühiskonnale, riigile. • Olulised mõisted: sissetulek, säästud, kulutused, võlg. • Tööleht: Kuhu raha kaob? https://fin.ee/sites/default/files/documents/2024-08/III-IV%20kooliaste_tahan%2C%20vajan%2C%20s%C3%A4%C3%A4stmine.pdf • Kuidas olla tark rahaasjades: https://e-oppekeskus.ee/videokursused/rahatarkuse-kursus/?_klassid=9-klass#kuidas-olla-tark-rahaasjades-0 • Rahatarkuse viktoriin.
4. tund	Rahatarga eesmärgi püstitamine	• Rahatarga inimese profiil • Rahatarga käitumise meelespea koostamine.

	Teema	Metoodika ja õppesisu
		Rahatarkus diagrammil: https://ettevotlusope.edu.ee/wp-content/uploads/2022/01/Rahatarkus-diagrammil-I_V.pdf SMART eesmärk Isikliku eesmärgi sõnastamine – mis on minu jaoks muutunud kursuse lõpuks?
2. moodul: Sissetulek ja töökoht		
5. tund	Sissetuleku allikad	Noorte võimalused olla ettevõtlikud, senised kogemused, võimalikud perspektiivid lisaraha teenimiseks. Palgad, tasud, toetused, vabakutselise sissetulek. Aktiivse ja passiivse sissetuleku erinevus. Klassile virtuaalse investeerimiskonto avamine. https://www.lhv.ee/et/virtuaalkonto
6.- 7. tund	Töö ja ametid	Töökuulutuste leidmine ja analüüs Huvipakkuva ameti jaoks oluliste oskuste, teadmiste ja kogemuste kaardistamine Palgainfo ja -võrdlus, sh. palga- ja maksude kalkulaatori kasutamine Hariduse seos tööturuga
8. tund	Maksud ja sotsiaalkindlustus	Palgaarvutused õpilasele huvipakkuva ameti näitel Bruto- ja netotulu, maksud (tulumaks, käibemaks). Sotsiaalkindlustuse ja pensionisüsteemi roll Eestis. Mida teada ümbrikupalga ja maksude kohta: https://etunnid.tagasikooli.ee/e-tund/mida-teada-

	Teema	Metoodika ja õppesisu
		umbrikupalga-kohta/ EMTA maksu- ja tollitarkus: https://www.emta.ee/eraklient/e-teenused-maksutarkus/maksu-ja-tollitarkus ja videod: https://www.youtube.com/channel/UCuID-sPDACqooIoELbCd_g
9.-10. tund	Oskused tulevikutööks	Karjääriplaneerimine ja sissetuleku potentsiaal. Tööjõuturu trendid ja vajalikud oskused: https://haridusportaal.edu.ee/t%C3%B6%C3%B6j%C3%B5uprognosis/t%C3%B6%C3%B6-ja-oskused-tulevikus OSKA tööjõuprognosis The future of skills: https://futureskills.pearson.com/ Tulevikuoskused: https://www.youtube.com/watch?v=XLTies-WrvU
3. moodul: Eelarve ja raha haldamine		
11- 12. tund	Rahalised prioriteedid	Otsustamise mäng Piiratud ressurssidega toimetulek Väärtused kui elu kompass Meeldejäävaimad kogemused, väärtuste kogum, väärtuste ellu toomine: https://maailmakool.ee/peaceedu/et/lms/my-values/ JA tööleht: kaalutletud ostuotsus
13. tund	Eelarve	Mis on eelarve Lihtsad eelarve koostamise tehnikad ja rakendused. Klassireisi eelarve koostamine (vajadusel)

	Teema	Metoodika ja õppesisu
		valuutakalkulaatori kasutamine)
14. tund	Võlg, laen ja intress	• Pangakontod, säästukontod ja intress. • Kuidas intress töötab. • Kuidas käib raha laenamine: https://etunnid.tagasikooli.ee/e-tund/kuidas-kaib-raha-laenamine/ • Kuidas vältida võlgu?
15. tund	Raha kogumine	• Erinevate finantslahenduste kaalumise suuremaks ostuks. • 3 rahakassat: säästan, kulutan, annetan. • Heategevuskampaania planeerimine (näiteks kohvikupäeva korraldamine koolimajas, et toetada koduta loomade varjupaika). Tegevuste nimekiri ja ajaplaan, eelarve, rollide jaotus.
16. tund	Pank	• Mida pangad teevad? • Pangakontode liigid (kontrollkonto, säästukonto jne). • Internetipanga põhialused. • Pangateenused noortele.
17. tund	Finantspettus	• Finantspettuste ohumärgid ja lood elust enesest: https://pettuseinfo.ee/ • Nõuanded finantspettuste lõksu sattumise vältimiseks
18. tund	Õppekäik Eesti Panga muuseumisse	• Haridusprogramm: “Raha, hind ja finantsstabiilsus” ja muuseumi väljapanekut tutvustav ekskursioon: https://www.eestipank.ee/muuseum/tule-grupiga-kylla
4. moodul: Tark säästmine ja kulutamine		

	Teema	Metoodika ja õppesisu
19. tund	Reklaam	• Tahan või vajan? • Kuidas reklaam mind mõjutab? https://etunnid.tagasikooli.ee/e-tund/kuidas-reklaam-mind-mojutab/ • Reklaami erinevad tüübid.
20. tund	Reklaamikampania loomine	• Klassi / rühma heategevuskampania reklaami koostamine.
21. tund	Hinnavõrdlus	• Uurimiskäik poodi, toodete tava- ja kampaniahinna võrdlus kahes erinevas poes • JA tööleht: hinnavõrdlus • Kaalutletud ostuotsus
22.- 23. tund	Toidukaupade müügi reklaamivõtted	• Töötuba: Lisaained toidus ja toidukaupade müügi reklaamivõtted https://tammegymnaasium.ee/teemeplus-projekt/lisaained-toidus-ja-toidukaupade-muugi-reklaamivotted/ • Ülevaade toidu lisaainete rühmitamisest ja kasutamisest, nende kasulikkusest ja kahjulikkusest. • Kuldvillak tunni teemal • Töötoa teises osas räägitakse, kuidas inimesi toidupoodides rohkem ostma mõjutatakse – seda nii toidu lõhna ja selle visuaalse poole kui ka kaubavaliku paigutamise abil. Väikese praktilise rühmatööna tuleb õpilastel endil valmistada kauba reklaam, mida koos analüüsitakse.
24.- 25. tund	Vastutustundlik tootmine ja tarbimine	• Kestliku arengu eesmärgid • Eesti 2035 eesmärgid: https://kesta.me/et/kellele?tab=haridusasutusele-ja-noortele • Kuidas vähendada ületarbimist pühadeja tähtpäevade ajal

	Teema	Metoodika ja õppesisu
		• Mondo maailmakooli materjalid: https://maailmakool.ee/materjalid/10794/sdg12/ • Säästva arengu hariduse koolitusmaterjalide kogumikud: https://keskkonnaharidus.ee/et/vorgustik/saastva-arengu-hariduse-koolitusmaterjalide-kogumikud • Klassi / rühma heategevuskampania kokkuvõtted.
5. moodul: Investeerimise alused		
26. tund	Rahatarkuse konverents	• Pangaliidu Rahatarkuse konverentsi ühisvaatamine
27. tund	Cashy rahamäng	• Cashy raha ja elu mäng on veebipõhine võistlus sõpradega, et selgitada, kes suudab enim kasvatada enda varasid, püües samal ajal õnnelik: https://www.cashygame.com/teachers
28. tund	Investeerimise ABC	• Investeerimise liigid: aktsiad, võlakirjad, kinnisvara. • Investeerimise kuldreeglid: https://nasdaqbaltic.com/et/alusta-siit/alusta-investeerimist/ • Investeerimine alealisena • Tulevikku investeerimine: https://www.lhv.ee/et/sisukas
29. tund	Kohtumine investoriga	• Kohtumine investoriga / e-tund: https://etunnid.tagasikooli.ee/e-tund/kuidas-investeerimisega-alustada-kui-sul-raha-ei-ole-2/
30. tund	Kindlustus ja riski juhtimine	• Mis on kindlustus ja milleks see on vajalik? • Erinevad kindlustuse liigid (tervisekindlustus, elu- ja kodukindlustus). • Juhtumianalüüsid

	Teema	Metoodika ja õppesisu
		• JA töömaterjal: risk ja kindlustus
6. moodul: Ettevõtlikuna maailma		
31. tund	Eneseteadlikkus	• IKIGAI ehk kuidas aru saada, et oled õigel teel? • Isikliku kutsumuse ja kire leidmise töölehed: https://seik.ee/toode/oma-kutsumuse-ja-kire-leidmise-tasuta-toolehed/ • Sobivus ettevõtjaks
32. tund	Ärilahing	• Ärilahing on rollimäng alustava ettevõtja esimestest väljakutsetest ja iseenda proovile panemisest tundmatutes olukordades: https://bizplay.ee/arilahing
33.- 34. tund	Rahatarkuse koomiks	• Koomiksi teemaline bakalaureuse 2014 aasta lõputöö annab hea ülevaate õpetajale enne tundi minekut: https://core.ac.uk/download/pdf/79107288.pdf. • Näpunäited kuidas sünnib hea koomiks: https://etv.err.ee/1608902948/koomiksid • 1. tund - Õpilastele vajaliku ülevaate andmine koos stiilinäidetega. 7. min film: https://etv.err.ee/1608902948/koomiksid Mustandi loomine ja ideede genereerimine. • 2. tund – Koomiksi puhtandi joonistamine ja esitlemine.
35. tund	Tulevikuvision	• Kokkuvõtte kursusel õpitust. • Tuginedes kursuse jooksul õpitule isiklike edasiste sammude planeerimine ning visioonitahvli loomine.